

ikke modtaget riget af fru Margrete, salig ihukommelse. På den anden side fremtræder det nære forhold mellem det svenske og det danske rigsråd, mellem dette og Hanseaterne. Svenskerne takke de danske for deres gode hjælp og beder dem vedblivende holde fast som brødre ved, hvad de har lovet hinanden; stædernes udsendinge rose dem herfor og opfordrer dem til også at holde, hvad de har lovet dem. For dette forbund er det, at kongen må bøje sig.

Endnu et par år bliver kampen ved; så tilendebringes den ved Eriks afsættelse, og med ham falder, i alt fald for et øjeblik, alle de tanker, han har kæmpet for. Unionen bliver til et blot og bart navn. Kristoffer af Baiern og det danske rigsråd opgiver Danmarks ret til Slesvig, idet de tilstår hertug Adolf det som arveligt len. Overfor Hanseaterne endelig er den ny regerings eftergivenhed ligeså stor, hvad man først nu ser ved et aktstykke, der er fremdraget i Ropps arbejde. Denne gang lade stæderne sig ikke nøje med en almindelig stadfæstelse på deres privilegier; foruden den få de bestemte, positive tilsagn. Kong Eriks fogeder skal give skadeserstatning, hans høvedsmand på Krogen, Peder Oxe, skal udlevere alle de penge, han har oppebåret i Sundet, og Øresundstolden må ikke hæves mere.

Det er denne række af indrømmelser, der udgør modbilledet til den fordrevne konges hårdnakkede kamp, og deri ligger også forsvaret for Erik af Pommern, for hans personlighed og hans politik.

Kr. Erslev.

Konstantin Höhlbaum: Hansisches Urkundenbuch. I.
Halle, Buchhandl. d. Waisenh. 1876. 4to. XVIII +
523 SS.

Ingen vil kunne fortænke en Dansk Mand i med mindre glade Følelser at gjenkalde sig i Erindringen Fredsslutningen i Stralsund 1370 ²⁴/₅, hvorved vort Fædreland købte sig Ro med ydmygende Indrømmelser til Landets Fjender Hanse-

stæderne. Og dog er det maaskee mindre disse paatvungne Ydmygelser, der endnu brænde i Sjælen, end Mindet om, at Danmarks Konge i Fredsslutningens Øieblik efter eget Valg vankede om i Landflygtighed for at paakalde Udlandets Bistand, men selv var vidt fjernet fra sit Folks Kamp og Nød. Er end Grunden til et slikt Valg i aldrig saa høi Grad stemmende med Kløgskab og snild Beregning, berøver det dog den Vedkommende, hvad enten han hedder Valdemar Atterdag eller Christiern II, en Del af den ham tilkommende Medfølelse hos det Folk, der som Betingelse for sin Kjærlighed til Fyrstehuset aldrig har krævet enten Lykke eller Kløgt, men alene et Hjerte, der slog i Takt med Undersaatternes.

Hvor berettiget denne vor Betragtning af den omtalte Fredsslutning end imidlertid er, havde Modstanderne fra hine Tider dog utvivlsomt ogsaa Ret til paa deres Side baade at glæde sig over det dengang Opnaaede og til med Stolthed at see hen derpaa som paa en Seir vunden af den jævne Borgermand over den overmodige Fyrste. Og at denne Betragtning maade netop var Samtidens, synes det bekjendte plattyske Vers at vise om de «seven en seventig Hense»¹⁾, som den spotske Konge sætter i Klasse med de vanmægtige, uskadelige Gjæs, — og at det endnu er Opfattelsen paa visse Steder, viste den Fest, der 1875 ²/₃ feiredes i Stralsund til Minde om Dagen.

For at bringe Erindringen om Øieblikkets Glæde ned til Efterkommerne udsattes ved denne Leilighed en Pris for den bedste historiske Skildring af den da for 500 Aar siden afsluttede Krig, hvilken Pris i afvigte Aar tilkjendtes Dr. Dietrich Schäfer i Bremen. Men Ønsket hos Deltagerne om varige Frugter af Feststemningen bevirkede endvidere, at man med Iver sluttede sig til et Forslag af Dr. Karl Koppmann, om at danne en Forening til at opfriske Minderne fra det gamle Hanseforbunds berømmelige Dage. Paa Foreningens

¹⁾ Kun i Forbigaaende være det sagt, at man neppe bør gjengive «seven en seventig» ved sin ordrette Oversættelse 77, men hellere ved det tilsvarende Udtryk i vore Kampeviser for en stor ubestemt Mængde «syv og syvsindstyve».

første Møde, der afholdtes Aaret efter i Lübeck, blev vedtaget som Program et Forslag af Professor Waitz i Göttingen, hvorefter Virksomheden skulde have til Gjenstand Udgivelsen af historisk Kildestof, og derhos ved aarlige Forsamlinger paa forskjellige Steder og ved et Tidsskrift bestræbe sig for at holde Interessen levende og vække Opmærksomheden for Formaalet.

Men hvor smuk og værdig end en saadan Opgave som Udgivelsen af Kilderne af det engang saa mægtige Forbunds Historie maa siges at være, er Sligt dog oftest en vanskelig Sag at gennemføre i Henseende til Tilveiebringelse baade af skikkede Arbeidskræfter og af de fornødne Pengemidler. Men i begge Retninger viste sig Sandheden af det gamle Ord om Lykkens Forkjærlighed for de Freidige: Rundt om fra de forrige Hansestæder, nu tildels smaa og ringe Kjøbsteder, strømmede Tilsagn ind om aarlige Bidrag, der forenede udgjorde en ganske anseelig Sum (i det Hele raadede Foreningen 1875 over henimod 7000 Kroner om Aaret), og i den Kreds af yngre Mænd, der slutte sig om Waitz som Elever om deres Lærer, fandtes to Tydsk-Russere, Höhlbaum og v. d. Ropp, hvem man med Tryghed turde overdrage Arbeidet. Dette paabegyndtes oieblikkelig med Besøg ved de forskjellige, vidt adspredte Arkiver, hvor det eftersøgte Stof maatte antages bevaret, og hvor nu en ivrig Afsøgning og Afskrivning blev sat i Gang under Medvirkning af Dr. Koppmann, der nemlig er beskjæftiget for det Baierske historiske Selskab med at samle og udgive Hanserecesserne til Aar 1430.

Til at besørge den hanseatiske historiske Forenings Fortsættelse af dette Værk kaaredes Dr. Ropp, hvis Arbeide vil findes omtalt i den foregaaende Anmeldelse. Dr. Höhlbaums Opgave blev det derimod at udgive et Diplomatarium for Hanseforbundet, dets Udvikling og Virksomhed, der skulde danne et Supplement til Samlingen af Recesserne eller de i Fællesskab vedtagne Beslutninger. Men her stod man i visse Maader som overfor en bundløs Brønd: Det enkelte Bind, hvormed Lappenberg kunde nøies 1830 i «Urkundliche Geschichte», foreslog nu kun lidet, de dengang tillaaede Arkiver stode nu

vidaabne for Forskeren, og de dengang sparsomt offentliggjorte Dokumenter vare nu voxede til drøie Bind i Snesetal. Det blev følgelig nødvendigt ikke blot at sætte sig bestemte Grændser, men ogsaa — om ikke af anden Grund saa af Hensyn til Bekostningen — at nøies med Udtog af Alt, hvad der ikke af en eller anden Grund krævede ordret Gjengivelse. Man maatte altsaa give Afkald paa at meddele de enkelte Stykker i fuldstændig Form for at bevare det Vigtigere, den fuldstændige Stofmasse. Man fjernede sig med andre Ord fra Tanken om et Diplomatarium og kom henimod en Samling af Udtog, et Regesta-Værk.

Kun som Følge af disse Forholdsregler er det lykkedes i det nu udkomne første Bind af «Hansisches Urkundenbuch» at naae ned til Aaret 1300, hvorved 1376 enkelte Stykker ere opførte fuldstændig eller i Uddrag (de sidste omtrent $\frac{5}{6}$ af det hele Antal). Hundreder af Værker og mangfoldige Arkiver ere i den Anledning gennemgaaede, men Hovedmassen vil for saa fjerne Tider dog efter Sagens Natur være forhen trykt (kun omtrent $\frac{1}{12}$ findes her for første Gang meddelt). At Udgiveren imidlertid ikke har slaaet sig til Ro med Forgængernes Arbeide, godtgjør f. Ex. et Brev (n° 148), der er udstedt 1220 af Valdemar Seir. Dette Brev, som gjemmes i Lübeck, er forhen trykt i «Lübisches Urkundenbuch», men angives der at være udstedt fra «Junishosz», et Navn, som ingen Dansk Topographi kan give Rede paa. Ved fornyet Eftersyn af Originalen har Dr. Höhlbaum imidlertid faaet den mindre ubegribelige Form «Junshoft» slaaet fast, som han utvivlsomt rigtig gjengiver med Jungshoved.

At der overhovedet findes særdeles Meget til vort Fædrelands Historie i det her anmeldte Bind, er en simpel Følge af det nøie Forhold, hvori Danmark og Hansestæderne stode til hinanden. Af eiendommelig Interesse turde det dog navnlig være at see Danske Handelsmænd færdes 1122 i Utrecht (n° 8) og et Hundrebaar senere i London, hvor det fra Arilds Tid paalaa dem som Vederlag for deres Fritagelse for adskillig borgerlig Tyngde at vedligeholde en af Byens Porte Bishopsgate. Ved 1275 synes de imidlertid at forsvinde, og

deres Forpligtelse gaaer i Arv til de hanseatiske Kjøbmænd. Vel er hverken dette Faktum eller det meste Andet i Bogen i egenlig Forstand nye Opdagelser, men dels fandtes det før saa spredt og saa utilgængeligt, at mere et heldigt Træf end en sikker Beregning vilde henlede Opmærksomheden derpaa, dels faaer det nu som Led i sammenhørende Rækker et nyt Lys og sandere Udseende.

At en Udlænding ganske skulde undgaae Feiltagelser i det, han meddeler om nordiske Forhold, er naturligvis ikke at vente. Det Grønesund, der nævnes i n° 1059, er saaledes Grønsund ved Møn og ikke den i Registeret udpegede Norske Lokalitet, Hvitanger er Markedspladsen paa Sjælland og ikke Hviddingherred i S. Jylland, «lagena» maa gjengives med Tønde og ikke med Fad (n° 1372) og end mindre med Flaske (n° 921), Hialm (n° 1097—99) er Øen Hjelm ved Jylland og ikke Halmstad. Men selve disse Udsættelser¹⁾ vise ved deres Ubetydelighed, hvor stærkt Arbeidets fortrinlige Udførelse uvilkaarlig skærper Fordringerne; thi i Virkeligheden føler man allevegne en saa priselig og hæderværdig Flid, en saa rolig, ædruelig Prøvelse, at man kun med Høiagtelse og Tak skilles fra Arbeidet. Og dobbelt Anledning turde der være til at fremføre denne Taksigelse, da alt dette ihærdige Arbeide og prøvende Kritik fremlægger sine Resultater saa jævnt og stilfærdig.

¹⁾ saa meget mere at undskylde, som de tildels have Hjemmel i i Suhms Historie. Om Hvitanger sml. Nielsen: Valdemars Jordebog S. 118 ¹².

Frederik Krarup.